

SIA "Ugāles ērģelbūves darbnīca", reģ. Nr. LV41202004456
"Mācītājmuiža", Ugāles pag. LV - 3615, Ventspils novads.
Tālr. +371 29120601, e-mail: ergelbuve@gmail.com

2020. gada 28. jūnijs

Rīgas sv. Alberta Romas katoļu baznīcas ērģeles

Rīgas sv. Alberta Romas katoļu baznīcas ērģeles 1912. gadā uzūvēja Rīgas ērģelbūvētājs Emīls Martins. Instruments ir izcils vēlīnā romantisma ērģelbūves paraugs, kurš kvalitātes un mākslinieciskās estētikas ziņā ne mazākajā mērā neatpaliek no slavenākajām vācu ērģelbūves firmām, kuas darbojās Baltijas reģionā – V.Zauera, E.F.Valkera. Līdzās Rīgas sv. Jēkaba katedrāles un Liepājas sv. Jāzepa katedrāles ērģelēm tās veido E.Martina lielāko ērģeļu trijnieku Latvijā. Šo ērģeļu glābšana ir neatliekams pasākums.

Ērģeles novietotas uz balkona baznīcas rietumu galā. Ērģeļu prospekts eklektisks – tajā saziņējamas gan neoklasicisma, gan neobaroka iezīmes, kopumā veidojot ļoti harmonisku kompozīciju, kas sastāv no trim lielākiem stabu laukumiem, kurus savieno uz pusēm dalīti mazāki laukumi.

Spēles galds novietots ērģeļu priekšpusē, ērģelnieks sēž ar skatu uz altāri. Ērģeļu priekšā sabūvēti podesti korim. Saizimējamās vairākas pārkrāsojumu kārtas, tādēļ, lai noteiktu sākotnējo krāsojumu, vajadzīgs veikt zondāžas.

Dispozīcija:

I manuālis:	II Manuālis	Pedālis
1. Bordun 16'	1. Liebl. Gedackt 16'	1. Principalbass 16'
2. Principal 8'	2. Geigenprincipal 8'	2. Violonbass 16'
3. Flute harmonique 8'	3. Konzertflöte 8'	3. Subbass 16'
4. Gedekt 8'	4. Quintaton 8'	4. Octavbass 8'
5. Gemshorn 8'	5. Lieblich Gedackt 8'	5. Cello 8'
6. Viola di Gamba 8'	6. Aeoline 8'	6. Octave 4'
7. Oktave 4'	7. Vox Celeste 8'	7. Posaune 16'
8. Rohrflöte 4'	8. Fugara 4'	
9. Rauschquinte 2 2/3'	9. Fernflöte 4'	
10. Kornett 3 – 4 fach	10. Flautino 2'	
11. Trompete 8'	11. Mixtur 2 – 3 fach	
	12. Klarinette 8'	

Kopeļi II/I, I/Ped, II/Ped, 4'I, viena brīvā kombinācija; gatavās kombinācijas Tutti, F, Mf, P
Manuāļu diapazons C- f³, pedāļa diapazons C - d¹.

Spēles un reģistru traktūra pneimatiska. Spēles galds ieplūdes sistēmas. Visas spēles galda detaļas un slēdži ir identiski E.F.Valkera firmas izgatavotajiem, tādēļ liela varbūtība, ka viss spēles galds iepirkts no Valkera firmas, vismaz detaļas noteikti. I. manuāla reģistru slēgiem baltas plāksnītes, II rozā, pedālim zaļas. Kopeļu ieslēgi atrodas zem pirmā manuāla klaviatūras.

Vējlādes izgatavotas no priedes koka. Atšķirībā no Valkera, kurš tajā laikā jau eksperimentēja ar dažādām vējlāžu sistēmām, Martins ir bijis uzticīgs tradicionālajai pneimatiskajai kegellādei. Traktūru darbina plēšņas, tradicionālā Martina trīspakāpju pneimatika, kura pat ar ļoti lieliem bojājumiem ir spējīga darboties.

Gaisu piegādā lielas divfaltu magazīnplēšas ar paminām. Plēšas aizņem visu telpu zem pirmā manuāla vējlādes; zem otrā manuāl vējlādes novietots lēngaitas ventilators. Izgatavotājs A. Laukhuff; īsti nav zināms, kad ventilators uzstādīts, bet noteikti pirms II pasaules kara. Tam ir vaļējais motors.

Koka stabules, visticamākais, izgatavotas Martina darbnīcā, metāla un mēļu stabules visas ir A.Laukhufa fabrikā izgatavotas.

Ērģeļu pašreizējais stāvoklis

Laimīgā kārtā instruments nav cietis no vandālisma, tāpat arī no neprofesionālas kopšanas. Faktiski ērģeļu stāvoklis jāraksturo kā dabiski novecojies un pieputējies – visas ērģeļu detaļas klāj blīva, vietām pat vairākus milimetrus bieza putekļu kārtā. Gan plēšu āda, gan arī pneimatikas plēšņu āda ir uz sabrukuma robežas, tādēļ drīz vien ērģeles pārtrauks skanēt, jo nedarbosies pneimatika. Vislielākā problēma ir ķirmis – tas atrodams praktiski visās ērģeļu koka daļās – vējlādēs, plēšās, gaisa kanālos, korpusā un prospektā, koka stabulēs. Metāla stabules ir praktiski ideālā stāvoklī.

Veicamie remontdarbi

Neatliekamie darbi. Vissvarīgākais ir apturēt ķirmju darbību. Šķiet, ka ķirmju invāzija notikusi dēļ zemas kvalitātes invadētiem dēļiem, no kuriem izgatavoti kora podesti. Tādēļ **1)** rekomendēju šos podestus nekavējoties demontēt un kokamateriālus iznīcināt (vēlams sadedzinot). Ja korim nepieciešami podesti, tos jāizgatavo jaunus no kvalitatīviem materiāliem. **2) Steidzīgi jāveic ķirmju apkarošanas pasākumi!** Katra mokavētā diena nozīmē arvien mazāku iespēju izglābt vējlādes un citas koka daļas. Ideālā variantā būtu apstrādāt ar gāzēšanas metodi visu dievnamu; ja tas pašreiz nav realizējams līdzekļu trūkuma dēļ, tad vismaz ērģeles ir jāiepako hermētiskā apvalkā un jāveic apstrādi ar metilbromīda gāzi.

Gadījumā, ja ir iespējams nekavējoties uzsākt visaptverošu ērģeļu restaurāciju, tad ķirmju apkarošanu var veikt arī atsevišķām detaļām, kas, saprotams ir ievērojami vienkāršāk, bet šim nolūkam ērģeles ir pilnībā jādemontē, kas tāpat nepieciešams ērģeļu restaurācijai.

Vējlādes ir pilnībā jādemontē, ļoti bojātās koka detaļas, kuras zaudējušas nestspēju ir jānomaina, glābjamās detaļas jāpiesūcina ar polimerizējošu materiālu, lai atjaunotu to hermētiskumu. Jākontrolē un vajadzības gadījumā jānomaina korodētās asītes un štiftes.

Plēšām tāpat jānomaina visas neglābjamās koka detaļas; jāpārliemē ar jaunu ādu. Ventilators arī jānomaina, jo vaļējie motori neatbilst ugunsdrošības prasībām.

Visas **pneimatiskās traktūras plēšņas** pilnībā jāpārliemē ar jaunu ādu.

Koka stabulēm jāveic iepriekš aprakstītie koka detaļu remontdarbi. **Metāla stabules** rūpīgi jānotīra no netīrumiem.

Spēles galds pilnībā jāizjauc, jāpārlīmē kopēļu plēšinas, jānomaina bojātās ventiļu pacēlājplāksnītes. Jāpārtūko manuālu un pedāļa klaviatūras, lai tās precīzi darbotos.

Pēc visu detaļu restaurācijas, apstrādes pret ķirmjiem un notīrīšanas ērģeles jāsamontē un jāuzskaņo.

Ugāles ērģelbūves darbnīca, SIA valdes loceklis

Jānis Kalniņš